



โรงเรียนบางมูลนากภูมิวิทยาคม เป็นโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่ ในจังหวัดพิจิตร มีนักเรียนสองพันกว่าคน ครูร้อยละ 2533 ได้เริ่มมีการกำหนดอัตลักษณ์ของนักเรียนว่า “ซื่อสัตย์ รับผิดชอบ พอเพียง” ซึ่ง 3 คำนี้ ได้ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงกับนักเรียนที่ได้ดำเนินการเป็นรูปธรรม

เดิมโรงเรียนมีปัญหามากมาย ทั้งพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ เช่น ทะเลาะวิวาท มาสาย และบางปัญหาได้บานปลายมากขึ้น เป็นจุดเริ่มต้นให้โรงเรียนอยากแก้ปัญหา และนำไปสู่การระดมความคิดโดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วมของบุคลากร ทั้งโรงเรียน คณาจารย์ ศึกษานิเทศก์ เป้าหมาย และกิจกรรม เพื่อพัฒนาคุณธรรมแก่นักเรียน เกิดเป็นระบบ 3-6-3 คือ

- **ยุทธศาสตร์ 3 ด้าน** คือ พัฒนาครู พัฒนานักเรียน และ พัฒนาสภาพแวดล้อม
- **6 กิจกรรมหลัก** คือ ระเบียบวินัย ความดี ความกตัญญู กตเวทิต์ จริยธรรม จิตอาสา โรงเรียนสีขาว
- **คุณธรรม 3 ประการ** ที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับเด็ก หรืออัตลักษณ์ของโรงเรียน คือ ซื่อสัตย์ รับผิดชอบ พอเพียง

แม้จะได้อัตลักษณ์ของโรงเรียน แต่ในภาคเรียนแรก โรงเรียนพบปัญหาอุปสรรคของการดำเนินงาน **เพราะตัวชีวิตของคุณธรรมทั้ง 3 ประการไม่ชัดเจน คณะครูจึงต้องช่วยกันระดมความคิดว่าปัญหาของนักเรียนและครูแต่ละเรื่องมีอะไรบ้าง ซึ่งพบว่า เป็นสิ่งที่ใกล้ตัวและเป็นสิ่งที่ทำได้ง่ายๆ** เช่น ผู้บริหารและครูต้องไม่เบียดเบียนเวลาราชการ ไม่แสวงหาประโยชน์จากนักเรียนและโรงเรียน ตรงต่อเวลา รับผิดชอบในหน้าที่ มีจิตอาสา และประหยัดทรัพยากรของโรงเรียน ขณะที่นักเรียนจะต้องปฏิบัติตามกฎระเบียบของโรงเรียน ไม่เที่ยวช้อปปิ้งบ่อยๆ ดำรงชีวิตอย่างพอเพียง และมีจิตอาสา/จิตสาธารณะ ส่วนสภาพแวดล้อมของโรงเรียนต้องสะอาด ร่มรื่น สวยงาม รวมทั้งชุมชนต้องเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนด้วย

“หัวใจสำคัญในการขับเคลื่อนอัตลักษณ์ของโรงเรียนคือ การเปิดโอกาสให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ ครูจะช่วยคิดอัตลักษณ์ของนักเรียนก่อนเป็นตุ๊กตา แล้วให้เด็กประชุมในสภานักเรียน นักเรียนสามารถประชาพิจารณ์ และเพิ่มเติมหรือตัดทอนได้ เป็นการ **“ร่วมคิด ร่วมทำ” เพื่อนำสู่การปฏิบัติอย่างมีความสุข”**

โรงเรียนได้บูรณาการกิจกรรมต่างๆ เพื่อการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมเข้ากับงานประจำของโรงเรียนอย่างผสมผสานและเป็นวิถีชีวิต ตั้งแต่ระดับผู้บริหารโรงเรียน รองผู้อำนวยการ หัวหน้า/ผู้ประสานงาน โครงการ ฝ่ายกิจกรรมพิเศษของโรงเรียน คณะครู คณะกรรมการนักเรียน หัวหน้าชั้น บุคลากรทางการศึกษา นักการภารโรง รวมทั้งพ่อค้าแม่ค้าในโรงเรียน เป็นผลให้การดำเนินงานทั้ง 3 ยุทธศาสตร์สอดรับกันได้เป็นอย่างดี



กระบวนการสร้างอัตลักษณ์ของโรงเรียนเริ่มหล่อหลอมจากจุดเล็กๆ ในวิถีชีวิตประจำวันของทุกคน เริ่มด้วยกิจกรรมยามเช้า **“ยิ้ม ไหว้ ทักทาย”** เป็นมารยาทไทยที่แสดงออกถึงการมีสัมมาคารวะ ความอ่อนโยน ซึ่งเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองได้เข้ามามีส่วนร่วมกับโรงเรียนอย่างเต็มที่ ด้วยการผลัดเวียนกันมารับไหว้เด็กๆ หลังจากนั้นผู้ปกครองจะเดินตรวจตราโรงเรียนว่าควรปรับปรุงจุดใดบ้างที่โรงเรียนมองไม่เห็น และเข้าประชุมเครือข่ายผู้ปกครองร่วมกับครูที่ปรึกษาเพื่อรับทราบและทำความเข้าใจกิจกรรมของนักเรียน ทำให้ความสัมพันธ์ของโรงเรียนกับผู้ปกครองนักเรียนดีขึ้น



บางมูลนาก โมเดล

โรงเรียนบางมูลนากภูมิวิทยาคม
จังหวัดพิจิตร

ข้อมูลจากหนังสือ “การสังเคราะห์
องค์ความรู้กระบวนการสร้างโรงเรียน”





การมีวินัยในชั้นเรียน เป็นการสร้างความรับผิดชอบ การเป็นนักเรียนที่ดีผ่านวิถีชีวิตประจำวัน ทั้ง การเข้าแถวเปลี่ยนห้อง การวางรองเท้า/กระเป๋า ซึ่งถือว่าจุดเล็กๆ ในการพัฒนาทางด้านจิตใจ ความใจเย็น สุขุม รอบคอบ

โครงการคุณธรรมเป็นกิจกรรมสำคัญที่ขับเคลื่อน อัตลักษณ์ของโรงเรียน ผ่านกิจกรรมพัฒนา ผู้เรียน ในส่วนของกิจกรรมชุมนุมและกิจกรรม เพื่อสาธารณะประโยชน์ ใน 1 ห้องเรียนจะทำ ที่โครงการก็ได้ โดยต้องยึด 6 กิจกรรมหลัก ซึ่ง จะทำครบหรือไม่ก็ได้ ขึ้นอยู่กับความถนัดหรือ ความสนใจของนักเรียน โดยมีครูเป็นที่ปรึกษา และเป็นผู้อำนวยการโครงการจะฝึกเด็กให้รู้จักคิด รู้จัก แก้ปัญหา เด็กจะคิดเอง ทำให้เด็กเกิดความภาค ภูมิใจ

ปัจจัยสำคัญที่ทำให้การสร้างโรงเรียนต้นแบบ ด้านคุณธรรมจริยธรรม (บางมูลนากเอบอด) ประสบความสำเร็จ เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างเป็น รูปธรรม คือ การที่มีผู้นำและครูที่ดี ทั้งในด้านการ ประพฤติตนเป็นแบบอย่าง ความมุ่งมั่นและตั้งใจจริง ความสามัคคีเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน ความเสียสละ และมีจิตวิญญาณความเป็นครูโดยแท้ การพัฒนา ปรับปรุงตนเองและวิธีการทำงานให้มีประสิทธิภาพ การเปิดใจยอมรับการเปลี่ยนแปลง การเข้าถึงกลุ่ม เป้าหมาย ตลอดจนการนิเทศ กำกับ และติดตาม งานอย่างสม่ำเสมอ ในขณะที่นักเรียนส่วนมากก็

มีคุณทางสังคมและคุณทางปัญญาที่ดี คือ มีความ มุ่งมั่น มานะพยายามที่จะร่วมเป็นฟันเฟืองในการ ขับเคลื่อน สร้างกระแสการทำความดีทั้งในโรงเรียน และชุมชน โดยเฉพาะกิจกรรมด้านจิตอาสาและ สาธารณะประโยชน์ จนกระทั่งเกิดการขยายผล ความร่วมมือไปยังชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

นอกจากนี้ กระบวนการสร้าง การมีส่วนร่วมของทั้งครู นักเรียน คณะกรรมการสถาน ศึกษา ชุมชน ผู้ปกครองจิตอาสา และของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง กับโรงเรียนอย่างเข้มแข็งในการ พัฒนาคุณธรรมจริยธรรม นักเรียน รวมทั้งสภาพแวดล้อม ของโรงเรียน เสมือนเป็นการ คืบคลานโรงเรียนให้ชุมชน ก่อให้เกิด ภูมิคุ้มกันที่ดี จนกระทั่งกลายเป็น ความเข้มแข็งของทั้งโรงเรียน และชุมชนในที่สุด

คุณปราโมทย์ โชติมงคล

ผู้อำนวยการศูนย์โรงเรียนคุณธรรม มูลนิธิยุวสถิรคุณ



บทบาท:

ศูนย์โรงเรียนคุณธรรม มูลนิธิยุวสถิรคุณ จัดตั้งขึ้นภายใต้สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ มีวัตถุประสงค์ คือ ช่วยพัฒนาโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการให้เป็นโรงเรียนคุณธรรม โดยยึดกระแสพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ที่พระราชทานแก่คณะองคมนตรีว่าทำอย่างไรให้ “ครูรักเด็ก เด็กรักครู” การที่ “ครูรักเด็ก เด็กรักครู” นั้น เป็นการสร้างความเข้าใจพื้นฐานที่ทำให้ การเรียนดีขึ้น ความจริงใจที่ส่งถึงกันทำให้ครูและเด็กทำทุกอย่างได้เต็มที่ เป็นสุดยอดของความ สำเร็จ

แนวคิดโครงการ:

พัฒนาโรงเรียนให้เป็นโรงเรียนคุณธรรม มีเป้าหมายสำคัญคือ ให้เยาวชนได้เรียนรู้วิธีการนำคุณธรรม มาปฏิบัติเป็นจริยธรรมประจำตน เกิดการบ่มเพาะเด็กและเยาวชนให้เป็นคนที่มีคุณภาพ เพื่อเป็น กำลังสำคัญในการประเทศต่อไป

การทำงานของศูนย์ฯ เป็นการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ (whole school) โดยผู้เกี่ยวข้องทั้งหมด จะมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาทั้งผู้บริหาร ครู นักเรียน ผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานศึกษา ชุมชนท้องถิ่น ประชุมทำความเข้าใจ ทุกคนจะช่วยกันพัฒนาโรงเรียนให้เป็นโรงเรียนคุณธรรม สำหรับกลยุทธ์และกระบวนการสำคัญที่ใช้ในการจัดกิจกรรมเสริมหนุนและเสริมสร้างพลัง คือ

- การกระตุ้นคิดและกระตุ้นจิตวิญญาณความเป็นครู
- พาเยี่ยมชมโรงเรียนที่ประสบความสำเร็จมาแล้ว
- พาผู้บริหารโรงเรียน หรือ ครู หรือตัวแทนนักเรียน เดินทางไปดูงานที่มูลนิธิพุทธฉือจี้ ประเทศไต้หวัน (หากมีงบประมาณเพียงพอ)

โดยบทบาทที่ทำอยู่มีส่วนเข้าไปสนับสนุนครู เด็ก และการปฏิรูปการศึกษาอย่างไร :

บทบาทที่ศูนย์ฯ ทำตอนนี้ เป็นการปลูกฝังคุณธรรม และเกิดผลพลอยได้ที่เด็กเรียนได้ดีขึ้น และเคยนำเสนอประเด็นนี้ต่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการแล้ว

การปฏิรูปการศึกษาครั้งนี้ยากเห็นการพัฒนาครูและเด็กอย่างไร:

ปัจจุบันครูถูกดึงออกจากห้องเรียน ชั้นเรียนถูกละเลย ทำให้คุณภาพการศึกษาแย่ ทำอย่างไรให้ครูและ นักเรียนอยู่ด้วยกันมากที่สุด ไม่ควรดึงครูและนักเรียนออกจากห้องเรียนโดยไม่จำเป็น ผู้ที่เกี่ยวข้อง ควรเอาผลสัมฤทธิ์การเรียนของชั้นเรียนมาวิเคราะห์ว่าเป็นอย่างไร อย่าให้ความสำคัญความชอบครูจาก ผลงานวิชาการเพียงอย่างเดียว ควรนำผลสัมฤทธิ์ทางการสอนมาเป็นเครื่องมือประเมินความดี ความชอบด้วย